

NASLOVNICI POD ROB

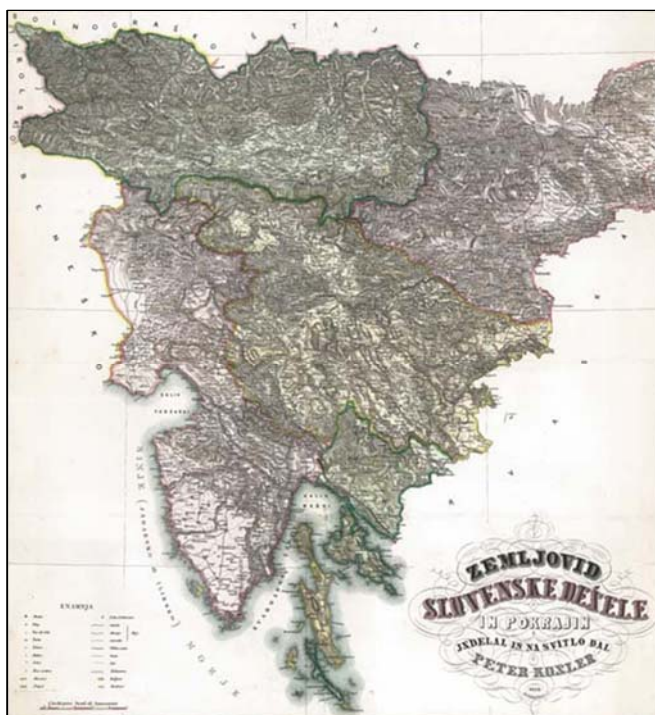
PREGLED DOSLEJ UGOTOVLJENE ODONATNE FAVNE NA ZGODOVINSKEM IN SEDANJEM SLOVENSKEM ETNIČNEM OZEMLJU IZVEN MEJA SLOVENSKE DRŽAVE

B. KIAUTA

Murnikova 5, SI-1000 Ljubljana, Slovenija; mbkiauta@gmail.com

UVOD

Ozemlje, ki ga tu obravnavamo, je na zahodu, severu in vzhodu v glavnem povzeto po etnografski karti Petra Kozlerja: 1853, "*Zemljovid Slovenske dežele in pokrajin*", (Samozaložba Kozler, Dunaj; merilo 1:576 000; SLIKA 1), na jugu pa vključujemo le ozek obmejni pas Hrvaške proti Sloveniji.



SLIKA 1. Kozlerjeva karta slovenskega etničnega prostora, iz leta 1853. –
[Reprodukcija iz *Enciklopedije Slovenije* 5 (1991): 355. Mladinska knjiga, Ljubljana]

Za slovenska topografska imena krajev in voda glej KOZLER (1854, 1864), KATTING & ZERZER (1982) in MERKU (2006), kot tudi “*Zemljevid slovenskega ozemlja*”, ki ga je izdala (1921) Slovenska Matica v merilu 1:200 000, z dodatnim “*Seznamom krajev*” (1922).

Najstarejši podatek o kačjih pastirjih tega ozemlja je navedba vrste *Ceriagrion tenellum* iz Trsta/Trieste (HAGEN, 1840). Doslej je bilo tod ugotovljenih vsaj 75 vrst in podvrst, od katerih *Nehalennia speciosa*, *Calopteryx splendens caprai*, *C. virgo padana*, *Cordulegaster boltonii* in *Leucorrhinia albifrons* iz osrednje Slovenije (še) niso bile navedene (KOTARAC, 1997; glej tudi HOLUŠA, 1999).

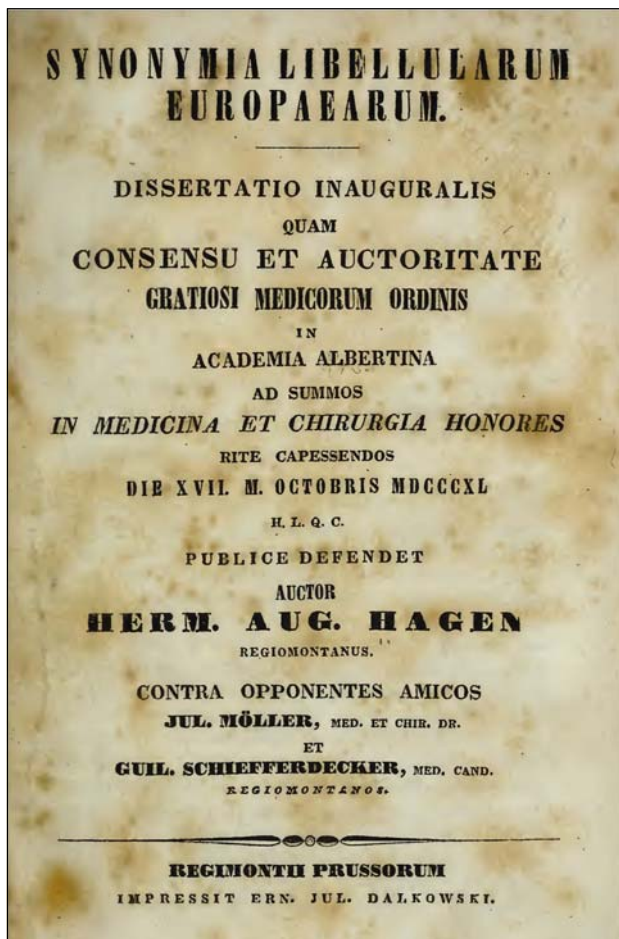
To delce je nastalo na vzpodbudo in povabilo dr. Matjaža Bedjaniča, urednika glasila *Erjavecja* in temelji na dostopnih mi favnističnih podatkih, ki so izšli do konca leta 2016.

FURLANIJA IN JULIJSKA KRAJINA

Slovensko etnično ozemlje zajema celotno Tržaško pokrajino, od Milja/Muggia do Devina/Duino, z obalnim pasom in kraškim in robom, večino Goriške pokrajine, na jugu do Tržiča/Monfalcone in vzhodne predele Videmske pokrajine, s Trbižem/Tarvisio in Kanalsko dolino/Val Canale, Železno dolino/Val del Ferro in doline zahodnih Julijskih Alp (Dunja/Dogna in Reklanica/Raccolana), Benečijo/Prealpi Venete, Rezijo in dolino Nadiže/Natisone, nekako do Čedad/Cividale del Friuli, z bližnjo okolico.

To ozemlje je odonatološko dobro raziskano, s 65 doslej ugotovljenimi vrstami. Najstarejši favnistični podatek je prispeval HAGEN (1840), za *Ceriagrion tenellum* iz Trsta (naslovnica [reprodukcija iz SIO zbirke portretov odonatologov sveta] in SLIKA 2). Prvi pregled favne je podal KIAUTA (1969), nakar so razni avtorji prispevali še podatke za dodatne vrste: KIAUTA (1971: *Aeshna grandis*), MINELLI (1977: *Leucorrhinia dubia*, *Sympetrum danae*), PECILE (1982: *Somatochlora alpestris*, *S. arctica*), PECILE (1991: *Coenagrion hastulatum*), BOGNOLO & PECILE (1995: *Lestes dryas* [novi podatki], *L. sponsa*, *L. virens vestalis*, *Anax parthenope*, *Somatochlora meridionalis*, *Sympetrum sanguineum*), BEDJANIČ & ŠALAMUN (2003: *Cordulegaster heros*), UBONI (2007: *Erythromma viridulum*, *Anax ephippiger*, *Gomphus vulgatissimus*, *Sympetrum meridionale*), ZANDIGIACOMO & BUIAN (2010: *Selysiothemis nigra*) in ZANDIGIACOMO in sodelavci (2015: *Lestes parvidens*, *Lindenia tetraphylla*). Razni avtorji so potrdili tudi številne starejše podatke in prispevali k ekologiji habitatov posameznih vrst. PECILE (1980) je poročal o populaciji vrste *Nehalennia speciosa* iz občine Moruzzo, jugovzhodno v bližini Vidma/Udine, ki leži izven meja tu obravnavanega ozemlja. Danes so posebno aktivni raziskovalci iz univerz v Trstu/Trieste in Vidmu. FIORENZA in sodelavci (2012) in ZANDIGIACOMO in sodelavci (2015) so objavili komentar k furlanski favni, CHIANDETTI in sodelavci (2014) pa odličen prikaz geografske razširjenosti vseh treh vrst rodu *Cordulegaster*, s kartami.

Kratko osvetlitev nekaterih osebnosti, ki so delovale na odonatni favnistiki tega ozemlja, je podal KIAUTA (2002, 2004, 2012).



SLIKA 2. Naslovnica doktorske disertacije H.A. Hagena »*Synonymia Libellularum Europaeorum*« (HAGEN, 1840), ki vsebuje najstarejši favnistični podatek za kačje pastirje slovenskega etničnega ozemlja.

Slovenski "kačji pastir" je v rabi v okolici Trsta in Gorice/Gorizia (MONTGOMERY, 1965), "šilo bodilo" pa v Reziji (KIAUTA, 2015). Za zahodno Slovenijo "endemičnega" izraza "modrasov hlapec" nismo našli, verjetno pa se je tu ali tam še ohranil. S kačo je vezano tudi ladinsko (furlansko) ime "špádadamadrák" iz Rude (JABERG & JUD, 1930), s pastirstvom pa "pastorelis", ki ga omeja za Furlanijo LAZZARINI (1896).

JUŽNA AVSTRIJSKA KOROŠKA

Slovenski, deloma le še zgodovinsko etnični predeli zajemajo dolino Zilje/Gail, nekako do meje Vzhodne Tirolske, preko Šmohorja/Hermagor do okolice Beljaka/Villach, vstevši severna pobočja Karnijskih in južna pobočja Ziljskih Alp. Vzhodno od Beljaka sta bili nekdanji slovenski okolici Osojskega/Ossiacher See in Vrbskega jezera/Wörther See ter Celovška/Klagenfurt kotlina. Meja teče preko Št. Vida ob Glini/St. Veit an der Glan, Mostiča/Brückl in Djekš/Diex. Slovensko ozemlje zajema vso Dravsko dolino, med Št. Jakobom v Rožu/St. Jakob, Velikovcem/Völkermarkt in Labotom/Lavamünd na štajerski meji, na severu in Karavank, na jugu.

Najstarejši favnistični podatek o kačjih pastirjih tega ozemlja (in Koroške sploh) je objavil župnik Paul KOHLMAYER (1859), ki omenja "*Aeschna forcipata*" (t.j. verjetno *Gomphus vulgatissimus*) iz področja Reisskofel (kota 2371) v Ziljskih Alpah. Sledil mu je dr. Robert LATZEL (1876) z vrstama *Aeshna cyanea* in *Libellula depressa* iz okolice Celovca. Doslej je bilo ugotovljenih na tem ozemlju 63 vrst. Levji delež je prispeval dr. Roman Puschnig. Za njegovo odonatološko bibliografijo in prikaz dela glej KIAUTA (2003b). Popoln seznam favne, s kartami in imeni najdišč, sta podala HOLZINGER & KOMPOSCH (2012, z domala popolno regionalno bibliografijo). Dodati bi bilo morda še vrsto *Lestes parvidens*, o kateri so poročali BRUNNER in sodelavci (2013) iz okolice Celovca, določeno po fotografskem posnetku samice, zato bi bila naknadna potrditev gotovo dobrodošla. Z izjemo vrst *Nehalennia speciosa* in *Cordulegaster boltonii* so na voljo podatki za vse koroške vrste tudi iz osrednje Slovenije (KOTARAC, 1997).

Slovensko ime "*kačji pastir*" se je v 60ih letih preteklega stoletja na nekaterih krajih na jugu tega ozemlja še uporabljalo. Tako v Godiči vesi/Gödersdorf, ki je bila takrat večinoma še slovenska, danes pa je slovenski govor tam domala zamrl, v okolici Baškega jezera/Faaker See, na raznih krajih v Rožu, v Bekštajnu/Finkenstein z okolico in drugod, na zahodu pa nekako do Šmohorja v Ziljski dolini. Tudi v Beljaku izraz ni bil neznan raznim tamkajšnjim uslužbencem, npr. prodajnemu osebju v trgovinah, ki je prihajalo na delo iz mestne okolice.

JUŽNA AVSTRIJSKA ŠTAJERSKA

Avstrijska Štajerska je odonatološko dobro raziskana, vendar starejše publikacije (prvi je PODA, 1761) najdišč ne omenjajo. To je obžalovati zlasti tudi glede del dr. Antona SCHWAIGHOFERja (1895, 1905, 1906), ki je živel v letih 1892-1901 v Mariboru, kasneje pa v Gradcu/Graz. Za njegovo biografijo, odonatološko bibliografijo in oceno dela, glej BEDJANIČ (2001). STROBL (1906) je nanizal lastne favnistične podatke za 51 vrst iz Štajerske in od drugod. Glej tudi KIAUTA (2003a, 2003c). STARK (1976) je podal karte najdišč iz avstrijske južne Štajerske za 22 vrst, nekaj dodatnih vrst z najdišči pa omenja v tekstu, brez topografskih kart. Med kartiranimi vrstami so *Cordulegaster "boltoni charpentieri"*, t.j. *C. heros*, ki je bil opisan šele leta 1979, ter *Somatochlora alpestris* in *S. arctica*, ki ju spričo starosti podatkov RAAB in sodelavci (2006) na

svojih kartah ne prikazujejo. Slednje delo kaže najdišča (karte) iz slovenskega etničnega ozemlja za 56 vrst, ki vse nastopajo tudi v osrednji Sloveniji.

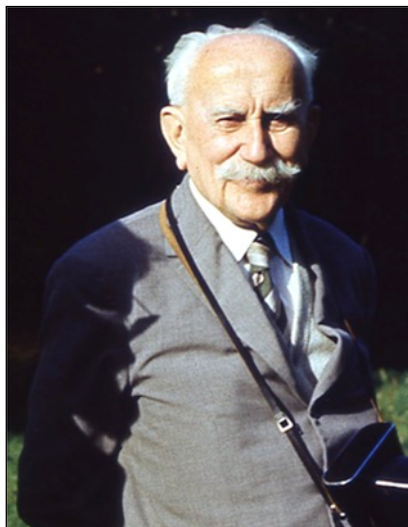
Ni mi znano, da bi bil tam danes še v rabi kak slovenski naziv za kačjega pastirja; DZENDZELEVSKI (1988) ga nima. Pač pa je našla SCHÄFER (1947) nemški prevod, "*Schlangenhirte*", v okolici Cmureka/Mureck in ponekod drugod na Štajerskem.

SLOVENSKO PORABJE

Iz vzhodnega, t.j. na Madžarskem ležečega Slovenskega Porabja, je na voljo le nekaj priložnostnih favnističnih podatkov za 8 vrst, ki jih je povzel STEINMANN (1959, 1962): *Coenagrion puella*, *Onychogomphus forcipatus*, *Aeshna cyanea*, *A. mixta*, *Cordulegaster boltonii*, *Somatochlora metallica*, *Sympetrum sanguineum* in *S. vulgatum*; z najdišči in datumi. Najzanimivejša med temi je morda Ujhélyijeva najdba vrste *C. boltonii* (kot *C. annulatus*) iz Sakalovcev/Szakonyfalu, o kateri je poročal sam, brez datuma (UJHÉLYI, 1959), STEINMANN (1959, 1962) pa je njegov podatek dopolnil z datumom (15.08.1957) in s topografsko karto lege najdišča. Glede na siceršnjo razširjenost vrst iz rodu *Cordulegaster* v tem delu Evrope in šele kasnejši opis vrste *C. heros*, je zelo verjetno, da najdba pripada le-tej vrsti.

Dr. Sándor Ujhélyi (SLIKA 3), iz Prirodoslovnega muzeja v Budimpešti, je nabral na raznih lokalitetah tudi nekatere druge od zgoraj omenjenih vrst. Dosti favnističnih podatkov za to področje so prispevali tudi AMBRUS in sodelavci (1992). Isti avtorji kažejo na karti v Porabju tudi vrsto *Lestes macrostigma*, v tekstu pa je izpuščena, zato je tu ne omenjamo.

Zahodni del Slovenskega Porabja, ki leži večinoma v avstrijski deželi Gradiščanski/ Burgenland in danes slovenskega življa nima več, je dosti bolje raziskan. Doslej je bilo tam ugotovljenih 39 vrst, med njimi *Aeshna affinis* že leta 1931. Zanimive so tudi najdbe vrst *Cordulegaster heros* in *Crocothemis erythraea*, manjkajo pa vsi zastopniki rodu *Leucorrhinia*. Za pregled, glej RAAB in sodelavci (2006).



SLIKA 3. Dr Sándor Ujhélyi (1902-1996), raziskovalec odonatne favne Slovenskega Porabja na Madžarskem.– [Reprodukcija iz spletne strani »Galerie bedeutender Ephemeropterologen von Dr. Udo Jacob (Cuxhaven)«
Vir: http://www.ephemeroptera.de/inhaltsverzeichnis/Galerie___/Ujhelyi/ujhelyi.html].

Iz celotnega Slovenskega Porabja, v Avstriji in na Madžarskem, je danes znanih vsaj 48 vrst, med temi 12 vrst (kot ličinke ali odrasli) iz reke Rabe. Vrsta *C. boltonii* iz osrednje Slovenije doslej ni bila dokumentirana, vendar je več kot pol stoletja star podatek iz Porabja dvomljiv.

Slovensko ljudsko ime "*kačin pastir*" je v rabi v madžarskem delu Slovenskega Porabja vse do Gornjega Senika/Felsőszőlőnk, sicer pa nastopa na skrajnem zahodu Madžarske v prevodu "*kigyó pásztor*" (KIAUTA, 2015). V Avstriji se kak slovenski izraz menda ni ohranil.

SLOVENSKO ZGODOVINSKO OZEMLJE V SEDANJI HRVAŠKI DRŽAVI

Na svoji karti slovenskega zgodovinskega etničnega ozemlja prikazuje Peter Kozler velike dele sedanje zahodne in jugozahodne Hrvaške, Žumberk/Žumberak, celotno Istro in Kvarnerske otoke. Razprava o tem predmetu je na tem mestu brezsmiselna. Hrvaški narod sestavljajo tri govorne skupine: kajkavci, čakavci in štokavci. Kajkavci, na zahodu, so bili pred hrvaško zasedbo avtohtoni Slovenci (KAVČIČ/PERDIH, 2016; PERDIH, 2016). Istra je bila prvič upravno priključena Hrvaški šele proti koncu, oziroma po drugi svetovni vojni.

Odonatna favna omenjenih ozemelj je razmeroma dobro raziskana. Največ podatkov je morda na voljo iz kajkavskega Hrvaškega Zagorja. Od tam je najstarejše podatke za 4 vrste prispeval PUSCHNIG (1908): *Calopteryx splendens*, *Platycnemis pennipes*, *Ischnura elegans* in *Orthetrum brunneum*. K temu seznamu je dodal ADAMOVIĆ (1948) 11 (dejansko 10) vrst iz Krapine. Med njimi omenja taksona *Orthetrum c. coerulescens* in *O. anceps*. V starejšem slovstvu nastopa slednji navadno pod imenom *O. ramburii*, ki pa predstavlja dejansko le južno obliko *O. coerulescens*, zato je presenetljivo, da bi nastopali v Krapini obe obliki simpatrično. Nominotipičnega *O. coerulescens* FRANKOVIĆ (1995) za Hrvaško ne omenja, medtem ko KOTARAC (1997) oblike *anceps* za Slovenijo nima, navaja pa jo HOLUŠA (1999). V obmejnem zahodnem in južnem pasu proti Sloveniji je bilo doslej ugotovljenih 52 vrst in podvrst; glej tudi FRANKOVIĆ (1995; 2006).

Slovensko ime, v obliki "*kačin pastir*", se je ohranilo v kajkavskem govoru vse do danes, drugod na Hrvaškem pa je izraz neznan (KIAUTA, 2015).

SEZNAM VRST UGOTOVLJENIH NA SLOVENSKEM ETNIČNEM OZEMLJU IZVEN MEJA SLOVENSKE DRŽAVE

V družinah so rodovi in vrste navedeni v abecednem redu, brez ozira na njih pripadnost različnim poddružinam.

Simboli za ozemlja: FJK (Furlanija Julijska Krajina); – JAK (južna avstrijska Koroška); – JAŠ (južna avstrijska Štajerska); – SP (Slovensko Porabje na Madžarskem in v Avstriji); – OPH/S (obmejni pas Hrvaške proti Sloveniji, vštevši tudi Hrvaško Zagorje).

Taksa	FJK	JAK	JAŠ	SP	OPH/S
CALOPTERYGIDAE					
<i>Calopteryx splendens caprai</i> Conci	+				
<i>C. s. splendens</i> (Harris)		+	+	+	+
<i>C. virgo padana</i> Conci	+				
<i>C. v. virgo</i> (L.)		+	+	+	+
LESTIDAE					
<i>Lestes barbarus</i> (Fabricius)	+	+	+	+	+
<i>L. dryas</i> Kirby	+	+		+	+
<i>L. parvidens</i> Artobolevski	+	+			
<i>L. sponsa</i> (Hansemann)	+	+	+	+	+
<i>L. virens vestalis</i> Rambur	+	+	+		+
<i>L. viridis</i> (Vander Linden)	+	+	+	+	+
<i>Sympecma fusca</i> (Vander Linden)	+	+	+	+	+
COENAGRIONIDAE					
<i>Ceriagrion tenellum</i> (de Villers)	+				+
<i>Coenagrion hastulatum</i> (Charpentier)	+	+			
<i>C. ornatum</i> (Charpentier)	+	+	+		
<i>C. puella</i> (L.)	+	+	+	+	+
<i>C. pulchellum</i> (Vander Linden)	+	+	+	+	+
<i>C. scitulum</i> (Rambur)	+		+	+	+
<i>Enallagma cyathigerum</i> (Charpentier)	+	+	+	+	+
<i>Erythromma lindenii</i> (Selys)	+				+
<i>E. najas</i> (Hansemann)	+	+	+		+
<i>E. viridulum</i> (Charpentier)	+	+	+	+	+
<i>Ischnura elegans</i> (Vander Linden)	+	+	+	+	+
<i>I. pumilio</i> (Charpentier)	+	+	+	+	+
<i>Nehalennia speciosa</i> (Charpentier)	(+)	+			
<i>Pyrrhosoma nymphula</i> (Sulzer)	+	+	+	+	
PLATYCNEMIDIDAE					
<i>Platycnemis pennipes</i> (Pallas)	+	+	+	+	+
AESHNIDAE					
<i>Aeshna affinis</i> Vander Linden	+	+	+	+	+
<i>A. caerulea</i> (Ström)		+			
<i>A. cyanea</i> (Müller)	+	+	+	+	+
<i>A. grandis</i> (L.)	+	+	+	+	+
<i>A. isoceles</i> (Müller)	+	+	+	+	+
<i>A. juncea</i> (L.)	+	+	+		
<i>A. mixta</i> Latreille	+	+	+	+	+

Taksa	FJK	JAK	JAŠ	SP	OPH/S
<i>Anax ephippiger</i> (Burmeister)	+				
<i>A. imperator</i> Leach	+	+	+	+	+
<i>A. parthenope</i> (Selys)	+	+	+	+	+
<i>Brachytron pratense</i> (Müller)	+	+	+	+	+
GOMPHIDAE					
<i>Gomphus flavipes</i> (Charpentier)				+	+
<i>G. vulgatissimus</i> (L.)	+	+	+	+	+
<i>Lindenia tetraphylla</i> (Vander Linden)	+				
<i>Onychogomphus forcipatus</i> (L.)	+	+	+	+	+
<i>Ophiogomphus cecilia</i> (Fourcroy)		+	+	+	+
CORDULEGASTRIDAE					
<i>Cordulegaster bidentata</i> Selys	+	+	+	+	+
<i>C. boltonii</i> (Donovan)	+	+	+	(+)	
<i>C. heros</i> Theischinger	+	+	+	+	+
CORDULIIDAE					
<i>Cordulia aenea</i> (L.)	+	+	+	+	+
<i>Epithea bimaculata</i> (Charpentier)		+	+		+
<i>Somatochlora alpestris</i> (Selys)	+		+		
<i>S. arctica</i> (Zetterstedt)	+	+	+		
<i>S. flavomaculata</i> (Vander Linden)	+	+	+		+
<i>S. meridionalis</i> Nielsen	+	+	+		+
<i>S. metallica</i> (Vander Linden)	+	+	+	+	
LIBELLULIDAE					
<i>Crocothemis erythraea</i> (Brullé)	+	+	+	+	+
<i>Leucorrhinia albifrons</i> (Burmeister)		+			
<i>L. caudalis</i> (Charpentier)		+			
<i>L. dubia</i> (Vander Linden)	+	+	+		
<i>L. pectoralis</i> (Charpentier)	+	+			+
<i>Libellula depressa</i> L.	+	+	+	+	+
<i>L. fulva</i> Müller	+	+		+	+
<i>L. quadrimaculata</i> L.	+	+	+	+	+
<i>Orthetrum albistylum</i> (Selys)	+	+	+	+	+
<i>O. brunneum</i> (Fonscolombe)	+	+	+	+	+
<i>O. cancellatum</i> (L.)	+	+	+	+	+
<i>O. coerulescens anceps</i> (Schneider)					+
<i>O. c. coerulescens</i> (Fabricius)	+	+	+	+	+
<i>Selysiothemis nigra</i> (Vander Linden)	+				
<i>Sympetrum danae</i> (Sulzer)	+	+	+	+	

Taksa	FJK	JAK	JAŠ	SP	OPH/S
<i>S. depressiusculum</i> (Selys)	+	+	+	+	
<i>S. flaveolum</i> (L.)	+	+	+	+	
<i>S. fonscolombii</i> (Selys)	+	+	+		+
<i>S. meridionale</i> (Selys)	+				+
<i>S. pedemontanum</i> (Müller)	+	+	+	+	
<i>S. sanguineum</i> (Müller)	+	+	+	+	+
<i>S. striolatum</i> (Charpentier)	+	+	+	+	+
<i>S. vulgatum</i> (L.)	+	+	+	+	+

Kot je razvidno iz gornjega seznama, je bilo doslej na zgodovinskem ali sedanjem slovenskem etničnem ozemlju izven meja slovenske države ugotovljenih vsaj 75 vrst in podvrst, kot sledi: vzhodna Furlanija in Julijska Krajina 65 vrst (plus *Nehalennia speciosa* v neposredni bližini), južna avstrijska Koroška 63, južna avstrijska Štajerska 56, Slovensko Porabje (v Avstriji in na Madžarskem) 48 in v obmejnem pasu Hrvaške proti Sloveniji 52 vrst in podvrst. Od teh KOTARAC (1997) za slovensko državo ne omenja vrst *Nehalennia speciosa*, *Cordulegaster boltonii*, *Orthetrum coerulescens anceps* in *Leucorrhinia albifrons*. Sistematski status taksona *O. c. anceps* ostaja še nejasen. Tudi v rodu *Calopteryx* Kotarac podvrst ne navaja.

Nekateri avtorji uporabljajo za vrsti *Ophiogomphus cecilia* in *Cordulegaster boltonii* sinonima *O. serpentinus* oziroma *C. annulatus*.

ZAHVALA

Članek je bil napisan na povabilo urednika biltena *Erjavecija*, dr. Matjaža BEDJANIČa, čigar kritične pripombe so tudi bistveno izboljšale originalni rokopis. Gospa Nataša JORDAN (Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana) mi je pomagala z deli Petra Kozlerja in dr. Pavla Merkuja, dr. T. FIORENZA (Udine) pa z nekaterimi svojimi publikacijami. Vsem iskrena hvala.

LITERATURA

- ADAMOVIĆ, Ž. 1948. Spisak vilinskih konjica (Odonata Fabr.) u Biološkom institutu u Sarajevu. *Godišnjak biološkog Instituta u Sarajevu* 1948: 79-84.
- AMBRUS, A., K. BÁNKUTI & T. KOVÁCS, 1992. The Odonata fauna of Kisalföld and the west-Hungarian marginal zone. *Tanulmányok* 2: 1-75, Győr.
- BEDJANIČ, M., 2001. Dr. Anton Schwaighofer. *Erjavecija* 12: 1-4.
- BEDJANIČ, M. & A. ŠALAMUN, 2003. Large golden-ringed dragonfly *Cordulegaster heros* Theischinger, 1979, new for the fauna of Italy (Odonata: Cordulegastridae). *Natura Sloveniae* 5(2): 19-29.

- BOGNOLO, E. & I. PECILE, 1995. La fauna odonatologica del Carso triestino, del Carso goriziano e di alcuni località limitrofe. *Atti del Museo civico di Storia naturale di Trieste* 46: 145-171.
- BRUNNER, H., W.E. HOLZINGER & B. KOMPOSCH, 2013. Die östliche Weidenjungfer (*Lestes parvidens*) neu für Kärnten, mit Ergänzungen und Korrekturen zu den "Libellen Kärntens". *Carinthia* (II) 103: 343-348.
- CHIANDETTI, I., T. FIORENZA, C. DEL BIANCO & P. ZANDIGIACOMO, 2014. Distribuzione delle libellule del genere *Cordulegaster* Leach in Friuli Venezia Giulia. *Bolletino Società Naturalisti "Silvia Zenari"*, Pordenone 38: 69-84.
- DIJKSTRA, K.-D.B., 2014. *Libellen Europas*. Haupt, Bern. 320 str.
- DZENDZELEVSKI, I.A., 1988. Strekoza. V: R.I. Avanesov [ured.], *The Slavic linguistic atlas. Lexical and word-formational series*, 1: *The animal world*, str. 19-24 (seznam krajev), 118-119 (karte), 131 (komentar), 176-177 (leksikalni seznam). Nauka, Moskva.
- FIORENZA, T., 2015. Checklist degli odonati del Friuli Venezia Giulia. 7 str. <http://www.astorefvg.org>
- FIORENZA, T., I. CHIANDETTI, C. DEL BIANCO, I. MAIORANO, G. NADALON, C. UBONI & P. ZANDIGIACOMO, 2012. Gli odonati del Friuli Venezia Giulia: aggiornamento della Checklist. *Bolletino Soc. Naturalisti "Silvia Zenari"*, Pordenone. 36: 117-131.
- FRANKOVIĆ, M., 1995. *Popis vretenaca Hrvatske s nalazištima, UTM mreža*. Fauna Hrvatske, Zagreb. 84 str. <http://www.botanic.hr/cisb/doc/fauna/odonata/odo-pornovi.htm>
- FRANKOVIĆ, M., [ured.], 2008. *Crvena knjiga vretenaca Hrvatske*. Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb. 132 str.
- HAGEN, H.A., 1840. *Synonymia libellularum europaeorum*. Dissertatio inauguralis, Dalkowski, Regimentii Prussorum. 84 str.
- HOLUŠA, O., 1999. The first record of *Orthetrum coerulescens* anceps (Schneider, 1845) in Slovenia (Anisoptera: Libellulidae). *Exuviae* 5(1): 13-16.
- HOLZINGER, W.E. & B. KOMPOSCH, 2012. *Die Libellen Kärntens*. Natur Kärnten, Klagenfurt. 336 str.
- JABERG, K. & J. JUD, 1930. *Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz*, 3: Karte Nr. 479. *Libellula – Wasserjungfer – Demoiselle*, Ringier, Zofingen. xxx+744 str.
- KATTNIG, F. & J. ZERZER, 1982. *Dvojezična Koroška: seznam dvojezičnih krajevnih imen južne Koroške. – Zweisprachiges Kärnten: Ortsverzeichnis von Südkärnten*. Mohorjeva založba, Celovec. 151 str.
- KAVČIČ, L. / [A. PERDIH], 2016. *Genetika: raziskovanje izvora Slovencev*. Tipkopis intervjuja s prof. Antonom Perdihiom. 6 str. [Dostopno preko prof. Perdiha: a.perdih@gmail.com]
- KIAUTA, B., 1969. Survey of the odonate fauna of the autonomous region Friuli Venezia Giulia (northern Italy). *Atti Museo civico di Storia natural di Trieste* 26(6): 177-247.
- KIAUTA, B., 1971. Predation by ants, *Formica fusca* L. and *F. rufa* polycetena Bondr., on the emerging dragonfly, *Aeshna juncea* (L.), and its teratological consequences. *Tombo/Acta odonatologica*, Tokyo 14(1/2): 2-5.
- KIAUTA, B., 2002. Obisk profesorja Františka Klapáleka, utemeljitelja češke znanstvene entomologije, na Slovenskem – pred dobrim stoletjem. *Erjavecja* 14: 1-4.
- KIAUTA, B., 2003a. Pater Gabriel Strobl (1846-1925) in slovenski kačji pastirji. *Erjavecja* 15: 1-6.
- KIAUTA, B., 2003b. Dr. Roman Puschnig, oče koroške odonatologije (1875-1962). *Erjavecja* 16: 1-6.

- KIAUTA, B., 2003c. A note on the Odonata collection of the Rev. Father Gabriel Strobl (1846-1925) in the Benedictine Abbey at Admont, Austria. *Notulae odonatologicae* 6(2): 13-24.
- KIAUTA, B., 2004. Odonatna favnistika na jugozahodnem robu slovenskega narodnega ozemlja: priložnostni zbiralci iz kroga kneza Aleksandra Karla della Torre e Tasso (1881-1937) v Devinu. *Erjavecja* 18: 1-8.
- KIAUTA, B., 2012. Alfredo Lazzarini (1871-1945) in njegovo odonatološko delo na zahodnem obrobju slovenskega ozemlja. *Erjavecja* 27: 1-4.
- KIAUTA, B., 2015. Geslo "kačji pastir" pri starejših slovenskih slovarnikih in pregled slovenskih nazivov za razne vrste v slovstvu do konca 20. stoletja. *Erjavecja* 30: 3-12.
- KOHLMAYER, P., 1859. Der Reisskofel und seine östlichen Abhänge in naturhistorischer Beziehung. *Jahrbuch des naturhistorischen Landesmuseums für Kärnten* 4: 44-64.
- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 str.
- KOZLER, P., 1854. *Kratek slovenski zemljopis in pregled politične in pravosodne razdelitve ilirskega kraljestva in štajerskega vojvodstva s pridaním slovenskim in nemškim imenikom mest, trgov, krajev [...]*. Leopold Summer, Dunaj. xvi+57 str.
- KOZLER, P., 1864. *Imenik mest, trgov in krajev zapopadenih v zeljovidu slovenske dežele, kakor priloga istega*. Kozler, Jermenski samostan, Dunaj. 31 str.
- LATZEL, R., 1876. Beiträge zur Fauna Kärntens. *Jahresbericht des naturhistorischen Landesmuseums für Kärnten* 12: 91-124.
- LAZZARINI, A., 1896. Catalogo di ortotteri e neurotteri del Friuli. *Pastorizia del Veneto* 1896 (20-23): 1-30 [separat].
- MERKU, P., 2006. *Krajevno imenoslovje na slovenskem zahodu*. ZRC SAZU, Ljubljana. 215 str. [Linguistica et philologica 15].
- MINELLI, A., 1977. La fauna di tre ambienti umidi del Tarvisiano. *Atti dell' Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti* (Sci. matematiche e naturali) 135: 203-231.
- MONTGOMERY, E.B., 1965. Common (folk) names for Odonata. *Selysia* 3(2): 1, 3 priloge izven.
- PECILE, I., 1980. Una nuova stazione italiana di *Nehalennia speciosa* (Charp.). *Gortania/Atti Mus. friulano Stor. nat.* 2: 173-180.
- PECILE, I., 1982. Interessanti catture di odonati nel Friuli-V.Giulia. *Gortania/Atti Mus. friulano Stor. nat.* 4: 173-176.
- PECILE, I., 1991. La fauna odonatologica di alcuni ambienti umidi delle Alpi e Prealpi friulane (Italia nord-orientale). *Gortania/Atti Mus. friulano Stor. nat.* 12: 305-312.
- PERDIH, A., 2016. *Izvor Slovencev in drugih Evropejcev*. Jutro, Ljubljana. 253 str.
- PODA, N., 1761. *Insecta Musei graecensis [...]*. Dietrich, Graecii. 127+xviii str., 2 tabli izven.
- PUSCHNIG, R., 1908. Einige Beobachtungen an Odonaten und Orthopteren im steirisch-kroatischen Grenzgebiete. *Mitteilungen des naturwissenschaftlichen Vereins für Steiermark* 44: 102-111.
- RAAB, R., A. CHOVANEC & J. PENNERSTORFER, 2006. *Libellen Österreichs*. Springer, Wien-New-York. iv+343 str.
- SCHÄFER, L., 1947. *Deutsche Synonymik der Libelle*. Inaugural-Dissertation der Philosophischen Fakultät der Philipps-Universität zu Marburg. 304 str.
- SCHWAIGHOFER, A., 1895. Die mitteleuropäischen Libellen, 1. *Jahresbericht des Staatsgymnasiums in Marburg* 1895: 3-26, 1 tabla.
- SCHWAIGHOFER, A., 1905. Die mitteleuropäischen Libellen, 2. *Jahresbericht des k. k. zweiten Staats-Gymnasiums in Graz* 36: 3-44.

- SCHWAIGHOFER, A., 1906. Die mitteleuropäischen Libellen, 3. *Jahresbericht des k. k. zweiten Staats-Gymnasiums in Graz* 37: 5-33.
- STARK, W., 1976. *Die Libellen der Steiermark und des Neusiedlerseegebietes in monografischer Sicht*. Inauguraldissertation der Naturwissenschaftlichen Fakultät der Karl-Franzens-Universität zu Graz. 186 str., 24 tábel, 23 kart, 2 fotografiji izven.
- STEINMANN, H., 1959. Untersuchungen über die Verbreitung der Libellen-Arten in Ungarn. *Folia entomologica hungarica* (SN) 12(30): 427-460.
- STEINMANN, H., 1962. A magyarországi szitakötők faunisztikai és etológiai adatai. *Acta entomologica hungarica* (NS) 15(8): 141-198.
- STROBL, G., 1906. Neuropteroiden (Netzflügler) Steiermarks (und Niederösterreichs) gesammelt und bearbeitet. *Mitteilungen des naturwissenschaftlichen Vereins für Steiermark* 42: 225-266.
- UBONI, C., 2007. *Contributo alla conoscenza degli odonati nella provincia di Trieste (Hexapoda, Odonata)*. Laurea in Scienze naturali, Università degli Studi di Trieste. 91 str.
- UJHÉLYI, S., 1959. Angaben zur Kenntnis der Odonaten-Fauna Ungarns. *Acta entomologica hungarica* (NS) 12(10): 103-116.
- ZANDIGIACOMO, P. & P.M. BUIAN, 2010. Reperti di *Selysiothemis nigra* (Odonata, Libellulidae) lungo il litorale Alto-Adriatico. *Bollettino Società Naturalisti "Silvia Zenari"*, Pordenone 34: 77-84.
- ZANDIGIACOMO, P. I. CHIANDETTI, T. FIORENZA, G. NADALON & C. UBONI, 2015. Odonata of Friuli Venezia Giulia: second update of Checklist and further comments. *Gortania* (Botanica, Zoologia) 36: 33-44.

KAČJI PASTIRJI V ŠTUDIJU BIOLOGIJE NA UNIVERZI V LJUBLJANI (1959-2017)

B. KIAUTA

Murnikova 5, SI-1000 Ljubljana, Slovenija
mbkiauta@gmail.com

NAMESTO UVODA: KRATKA ZGODOVINA UNIVERZE V LJUBLJANI

Po danes splošno uveljavljenem načelu je razumeti kot "univerzo" le tiste visokošolske ustanove, ki imajo pravico izdajanja akademskih naslovov, kot so bakalaureat, magisterij, licenciat in doktorat.

Od leta 1222 je bila Slovencem najbližja univerza v Padovi, na severu pa so prve univerze nastale v Pragi (1348), Krakovu (1364), na Dunaju (1365), v Pecu na Madžarskem (1367) in v Heidelbergu (1386). V naši več ali manj neposredni bližini smo imeli univerze v Olomucu (1573), Gradcu (1585), Trnavi